

**«ЖАҢА ТАРИХИ ШЫНДЫҚ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ
МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ЖҮЙЕСІ»**

**Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның
баяндамалар жинағы**

**Сборник докладов международной научно-
практической конференции**

**«СИСТЕМА ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА В
УСЛОВИЯХ НОВОЙ ИСТОРИЧЕСКОЙ
РЕАЛЬНОСТИ»**

**Collection of reports of the international scientific
and practical conference**

**“THE SYSTEM OF STATE AUDIT IN THE CONTEXT
OF A NEW REALITY”**

НҰР-СҰЛТАН 2021

УДК 657.6
ББК 65.053
С23

С23 Сборник докладов международной научно- практической конференции «Система государственного аудита в условиях новой исторической реальности» = Collection of reports of the international scientific and practical conference “The system of state audit in the context of a new reality” = «Жаңа тарихи шындық жағдайындағы мемлекеттік аудит жүйесі» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның баяндамалар жинағы. – Нұр-Сұлтан: - 549 б.

ISBN 978-601-337-598-4

Жинаққа жаңа тарихи шындық жағдайындағы мемлекеттік аудиттің өзекті мәселелері бойынша студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және профессор-оқытушылар құрамының баяндамалары кірді

The collection includes reports of students, undergraduates, doctoral students and teaching staff on topical issues of state audit in the context of a new historical reality

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и профессорско-преподавательского состава по актуальным вопросам государственного аудита в условиях новой исторической реальности

ISBN 978-601-337-598-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2021

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Елбасының 2015 жылғы 20 мамырдағы бағдарламасы- <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000100>
2. Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті- <https://www.gov.kz/memleket/entities/esep/press/news/details/156171?lang=kz>

ІШКІ МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ОРГАНЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ПАНДЕМИЯ КЕЗІНДЕГІ АТҚАРҒАН ІС-ӘРЕКЕТІ

Тыныштық С. Д., Аубакиров А. Е.

E-mail: tynyshtyk001@mail.ru; alan.aubakirov.2020@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті «Мемлекеттік аудит» мамандығының 3 курс студенттері, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы
Ғылыми жетекші – Бейсенова Л.З.

Андатпа

Мақалада, қазіргі кездегі Ішкі мемлекеттік аудит органының қызметі туралы және елімізге тиер пайдасы айтылған. Пандемияның бұл органның қызметіне ықпал ету әсері. Мақаланың практикалық тұрғыдан маңызы көрсетіліп, болашақтағы маңыздылығы сонымен қатар Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитеті - орталық атқарушы органның құзыреті шегінде ішкі мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау, мемлекеттік сатып алу, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласында жүзеге асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын орталықтандырылған мемлекеттік органдар көрсетілген. Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің орталық атқарушы органның құзыреті шегінде ішкі мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау, мемлекеттік сатып алу, мемлекеттік мүлік, аудит, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласындағы іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі туралы көрсетілген.

Аннотация

В статье рассказывается о деятельности органа внутреннего государственного аудита в настоящее время и о пользе, которую может принести наша страна. Влияние пандемии на деятельность этого органа. В статье отражена практическая значимость и будущая значимость статьи, а также указано, что Комитет внутреннего государственного аудита Министерства финансов Республики Казахстан - централизованные государственные органы, осуществляющие в пределах компетенции Центрального исполнительного органа реализационные и контрольные функции в области внутреннего государственного аудита и финансового контроля, государственных закупок, бухгалтерского учета и финансовой

отчетности. Комитет внутреннего государственного аудита представлен о Министерстве финансов Республики Казахстан, осуществляющем в пределах компетенции Центрального исполнительного органа реализационные и контрольные функции в области внутреннего государственного аудита и финансового контроля, государственных закупок, государственного имущества, аудита, бухгалтерского учета и финансовой отчетности.

Annotation

The article describes the activities of the internal state audit body at the present time and the benefits that our country can bring. The impact of the pandemic on the activities of this body. The article reflects the practical significance and future significance of the article, and also indicates that the Internal State Audit Committee of the Ministry of Finance of the Republic of Kazakhstan is a centralized state body that performs implementation and control functions in the field of internal state audit and financial control, public procurement, accounting and financial reporting within the competence of the Central Executive Body. The Internal State Audit Committee is represented by the Ministry of Finance of the Republic of Kazakhstan, which performs implementation and control functions in the field of internal state audit and financial control, public procurement, state property, audit, accounting and financial reporting within the competence of the Central Executive Body.

Түйін сөздер: Ішкі мемлекеттік аудит, пандемия, комитет, есеп, аудитор, мемлекеттік аудит.

Ключевые слова: Внутренний государственный аудит, пандемия, комитет, отчет, аудитор, государственный аудит.

Key words: Internal state audit, pandemic, committee, report, auditor, state audit.

Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің негізгі міндеті: Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында көзделген мемлекеттік аудит объектісінің тікелей және түпкілікті нәтижелерге қол жеткізуін талдау, бағалау және тексеру, қаржылық және басқарушылық ақпараттың сенімділігі мен сенімділігі, мемлекеттік органдардың қызметін ұйымдастырудың ішкі процестерінің тиімділігі, ұсынылатын мемлекеттің сапасы қызметтер, мемлекет активтерінің қауіпсіздігі.

Мемлекеттік аудит объектілерінің тізімін қалыптастыру келесі принциптерге сәйкес жүйелі тәсілге негізделген:

- күрделілік (тізімді қалыптастырудың барлық кезеңдерінің өзара байланысы мен дәйектілігін қамтамасыз ету – алдын ала кезеңнен бастап соңғы рәсімдерге дейін);
- сабақтастық
- объективтілік

Мемлекеттік аудит объектілерінің тізбесіне мемлекеттік аудит объектісінің атауы, аудиттің түрі, аудиторлық қызметтің атауы, аудиттің түрі, мемлекеттік аудиттің қамтылу кезеңі, аудиттің уақыты, мемлекеттік аудитпен қамтылған бюджеттік қаражат пен активтердің жоспарланған көлемі кіреді. Мемлекеттік аудит объектілерінің тізімдерін тиісті қаржы жылына арналған

Заңның 18-бабы 2-тармағына сәйкес уәкілетті органның басшысы бекітеді. Мемлекеттік аудит объектілерінің тізімдері жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 10 желтоқсанына дейін әзірленеді және бекітіледі және бекітілген күннен бастап күнтізбелік үш күн ішінде ішкі аудит қызметіне жіберіледі.

Жоспарланған жылдың алдындағы жылдың 10 қарашасына дейін Есеп комитеті және уәкілетті орган Есеп комитеті мен уәкілетті органның тізімдері мен егжей-тегжейлі тізімдерінің жобаларын мемлекеттік аудит объектілері мен бюджеттік бағдарламалардың қайталануын болдырмау және оларды ауыстыру бөлігінде талқылайды.

Оған аудитті ұйымдастыру кезеңдері кіреді, олардың әрқайсысы белгілі бір міндеттерді орындаумен сипатталады:

- оқыту
- негізгі
- қорытынды

Ішкі мемлекеттік аудиттің дайындық кезеңі - бұл мемлекеттік аудит объектілерін алдын-ала зерттеу, аудиттің жоспары мен бағдарламасын, аудиторлық тексеруге арналған тапсырма, аудиторлық нұсқаулық, аудиторлық есеп [1].

Орталық атқарушы органның жауапты хатшысы немесе мемлекеттік аудиттің басшысы тағайындайтын қызмет басшысы мемлекеттік органның ішкі үкіметтік аудит қызметі қызметкерлерін басқару мен басқаруға жауап береді. Осы Үлгілік ереженің талаптарына сәйкес, ІАҚ басшысы уақытша болмаған жағдайда, қызмет басшысының аралық жауапкершілігі мемлекеттік орган басшысының тиісті бұйрығымен тағайындалуы керек екенін атап өткен жөн.

Ішкі аудит қызметінің басшысы міндеттерге қол жеткізу және функцияны жүзеге асыру арқылы қызметтің жұмысын қамтамасыз етуге, сондай-ақ сыбайлас жемқорлықпен күресуге міндетті. Басшының функционалдық міндеттеріне мыналар жатады:

- қызметкерлердің құқықтарын анықтау;
- әр қызметкердің міндеттерін анықтау;
- ІАҚ қызметкерлерінің жауапкершілігін анықтау;

Мемлекеттік аудит және тәуекелдер кеңесінің мүшесі болу (16-баптың нормаларына сәйкес, «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 12 қарашадағы No 392 Заңы) [2].

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының талаптары, «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 12 қарашадағы No 392 Заңы, қызмет басшысына қол қоюы немесе ол болмаған кезде оны алмастыратын адам қол қоюы керек. Оларға жүктелген міндеттер мен өкілеттіктердің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында ІАҚ қызметі ІАҚ-ның жылдық, тоқсандық жұмыс жоспарларына және олардың бірінші басшыларымен бекітілген, тиісті жылға арналған мемлекеттік аудит объектілерінің тізбесіне сәйкес жүзеге асырылады [3].

Ішкі мемлекеттік аудит комитеті - бұл орталық атқарушы органның құзыреті шегінде ішкі мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау, мемлекеттік сатып алу, мемлекеттік мүлік, аудит, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласындағы іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің бөлімі. Мемлекеттік орган тиімді ұйымдастырушылық-басқарушылық құрылымға ие, оны Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің төрағасы - Ахметов Азамат Қуатұлы басқарады. Төрағаның басшылығымен төрағаның екі орынбасары - Шолпан Булатовна Шайназарова мен Берік Тулеутаевич Нажмиденов жұмыс істейді. Комитеттің құрылымына 13 бөлім кіреді:

- Сәйкестік және аудит бөлімі;
- жедел қамтамасыз ету бөлімі;
- бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік, аудит және қызметті бағалау саласындағы үйлестіру бөлімі;
- тәуекелдерді басқару;
- персонал және ведомстволық бақылау бөлімі;
- сапаны бақылау бөлімі;
- Заң бөлімі;
- қаржылық есептіліктің аудит бөлімі;
- камераны басқару бөлімі;
- Апелляция және құқықтарды қорғау бөлімі;
- талдау және есеп беру бөлімі;
- мемлекеттік аудит органдарымен өзара әрекеттесу бөлімі;
- Шағымдар орталығы (кеңсе).

Комитеттің штат саны 130 адамды құрайды, аумақтық бөлімшелер - 614 адам. Жалпы, Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің штат саны аумақтық бөлімшелерді қосқанда 744 адамды құрайды. Мемлекеттік аудиторлардың саны - 449, оның ішінде:

- 59 орталық кеңсе;
- 390 аумақтық ІМАД.

Комитеттің ұйымдастырушылық-басқарушылық құрылымы менеджменттен (төраға мен төрағаның орынбасарлары) және 13 бөлімнен тұрады (1-сурет):

Комитеттің әр бөлімі арасындағы өзара әрекеттесу механизмі мүмкіндігінше тиімді ұйымдастырылған. Мысалы, қаржылық есептіліктің аудит бөлімі талдау және есеп беру бөлімінің қызметінсіз жұмыс істей алмайды. Тәуекелдерді басқару сәйкестік аудиті немесе қаржылық есептілік аудиті сияқты тақырыптармен тығыз байланысты. Бұл фактілер, олардың пікірінше, ішкі мемлекеттік тексеру комитетінің ұйымдастырушылық-басқарушылық құрылымын бірыңғай тиімді механизм ретінде жасайды.

Ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті орган да ІМК тиімділігін бағалайды, бірақ басқа әдісті қолданады. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің бағалауы ішкі аудит қызметінің тиімділігі мен жеткіліктілігін талдау және бағалау процедурасы болып табылады және бағалау нәтижелері бойынша орган ІМК қызметінің тиімділігі мен тиімділігін арттыру жолдарын ұсынады.

Бұрын, ІМК тиімділігін бағалауды дайындау кезінде уәкілетті орган:

- нәтижелер бойынша бағаланатын тәуекелдер;
- алдыңғы ІМК бағалау нәтижелері;
- өткен кезеңдерде жүргізілген уәкілетті органды бағалау нәтижелері;
- ІМК органына ұсынылатын тоқсандық және жылдық есептер.
- ІАҚ органына ұсынылатын тоқсандық және жылдық есептер.

ІАҚ қызметін бағаламас бұрын, белгіленген бөлім бағалау бағдарламасының екі данасын дайындайды. ІАҚ бағалаудың барлық кезеңінде уәкілетті орган бағдарламаға бір рет өзгертулер мен толықтырулар енгізуге құқылы. Сертификаттауға арналған лауазымды адамдардың саны басшының бұйрығымен бекітіледі.

Сонымен қатар, бұйрыққа қол қою және әзірлеу ұйымдастыру-басқару құрылымына сәйкес жүзеге асырылады, яғни, егер Комитет төрағасы жұмыс орнында жоқ болса, онда уақытша міндетін атқарушы тұлға (төрағаның орынбасары) осы функцияларды орындайды. ІАҚ бағалауын жүргізген кезде, лауазымды адамдардан алынған ақпарат пен материалдарға қатысты жалпы стандарттар мен құпиялылықты сақтау талап етіледі.

2020 жылдың 1 жартыжылдығында COVID-19 короновирустық инфекция пандемиясы жағдайына және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында төтенше жағдай мен карантин енгізілуіне байланысты күрделі жағдайжүзеге асырылды.

Ішкі аудиторлардың пандемияның қазіргі кезеңіндегі қиындықтар мен проблемаларға қалай жауап беретінін білу үшін 370-тен астам ІА қызметтерінің басшылары мен ұқсас функцияларды атқаратын адамдарға жаһандық сауалнама жүргізілген болатын. Сауалнама сәуір айындағы зерттеудің жалғасы болып табылады, онда басшылардан сол кезде қандай шаралар қолданғаны туралы сұраған болатын [4].

Сауалнама алғашқы зерттеумен салыстырғанда ішкі аудиторлардың көңіл-күйінің өзгеруін анықтады. Біз қатысушылардан ұйымдағы ағымдағы жағдайды бір сөзбен сипаттауды сұрадық. Ең жиі кездесетін жауаптар "сақтық" және "тұрақтылық" болды, бірақ "бейімделу", "икемділік", "ынтымақтастық" және "фокустау" сөздері жиі қолданылды. Бұл ұйымдар мен олардың қызметтері өзгерістерге жауап беру қабілетін оң бағалайды дегенді білдіреді.

Коронакризиске ІА қызметтері мен олардың ұйымдары көп нәрсе үйретті. Сауалнамаға сәйкес, респонденттердің 42% - ның пікірінше, ең маңызды сабақ-олар кез-келген тексеруді қашықтан жүргізе алады. Ішкі аудиторлар балама әдістерді, технологияларды және аудит құралдарын қабылдады.

Бейнеконференция технологиясы ішкі аудитті қашықтан жүргізуге мүмкіндік беретін пайдалы құрал болды. Тағы бір тиімді құрал деректерді талдау болды. Бұл ішкі аудиторларға аномалиялар, заңдылықтар мен тенденциялар туралы деректерді талдау арқылы жоғары қауіпті салаларға назар аударуға мүмкіндік береді. Технологияның маңызды рөлін мойындай отырып, кейбір респонденттер (14%) коронакризистің негізгі сабағы ретінде оларды жұмыста кеңінен қолдану қажеттілігін түсінді.

Респонденттердің 21% - ішкі аудит өз ұйымына дағдарыс кезіндегі тәуекелдерден қорғаудың бірінші және екінші жолдарын қолдау арқылы қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз етуге көмектеседі деп тұжырымдайды. Ішкі аудиторлар бизнестің барлық аспектілерін жақсы біледі, оның тәуекелдерін түсінеді және бірінші және екінші қорғаныс жолдарын қолдауға мүмкіндік беретін дағдыларға ие.

Сауалнама көрсеткендей, алдыңғы зерттеу нәтижелерімен салыстырғанда, ІА қызметі қазір олардың ұйымдарының жаңа және өсіп келе жатқан қауіптерін тереңірек түсінеді. Ең жоғары қауіпті салалар туралы сұраққа жауап ретінде респонденттердің көпшілігі (76%) қызметкерлердің денсаулығы мен әл-ауқатын атады. Тағы бір жоғары тәуекел қызметкерлердің кеңсеге оралуы болды, оны респонденттердің 72% көрсетті. Тәуекелдің басқа салаларына жеткізілім тізбегі және ғаламдық сауда (50%), технологиялар және ақпараттық қауіпсіздік (47%), өтімділік және айналым капиталы (44%) жатады.

Алаяқтықты өз бизнесінің жаңа немесе өсіп келе жатқан тәуекелдерінің қатарына қосқан респонденттер санының өсуін (алдыңғы зерттеумен салыстырғанда 33% - ға) атап өту маңызды. Алдыңғы зерттеу жүргізілген сәттен бастап аудит жөніндегі Комитетпен неғұрлым тығыз өзара іс-қимыл туралы хабарлаған респонденттердің саны 10% - ға артты. Бұл ІА қызметтері мен аудит жөніндегі комитеттер тәуекелдер ландшафтының тез өзгеруі жағдайында жиі байланыс жасау қажеттілігін түсінетіндігін көрсетеді. Аудит

жөніндегі комитеттер жұмысының үш басым бағыты алдыңғы зерттеумен салыстырғанда өзгерген жоқ-бұл жаңа тәуекелдерді (57%), кибер тәуекелдерді (46%) қамту мақсатында аудит жоспарын түзету және қаржылық есептілікті дайындауға ішкі бақылау саласындағы тәуекелдің өсуі (40%).

Респонденттердің үштен екісінен астамы (69%) коронакризиске байланысты өздерінің ішкі аудит жоспарының 10%-дан астамға өзгергені туралы хабарлады. Объектіге нақты қатысуды және (немесе) шығуды талап ететін аудиторлық тексерулер ауыстырылады немесе жойылады. Нәтижесінде бұрын тексерілген бөлімшелердің тәуекелдері толығымен қамтылмауы мүмкін.

ІА қызметтері жоспарланған тексерулерді кейінге қалдыру немесе болдырмау үшін аналитиканы немесе қашықтағы аудиторлық процедураларды қолдана алады. Дағдарыстың тікелей әсерінен ғана емес, жоғары тәуекелмен байланысты бизнестің барлық салаларына мұқият назар аударуды жалғастыру маңызды. Тәуекелдердің жеткілікті қамтылуын қамтамасыз етудің кілті цифрлық технологияларға негізделген икемді тәсілді қолдану болып табылады.

Кейбір іс-шараларды болдырмаумен және ішкі аудит жоспарларына ауыстырумен қатар, коронавирусқа байланысты тәуекелдерді қамту үшін жаңа тексерулер қосылды. Респонденттердің үштен бір бөлігі (30%) киберқауіпсіздік пен дағдарысты басқарудың тиімділігіне қосымша аудит жүргізілгенін хабарлады, 28% – алаяқтық үшін тексеру жоспарына, ал респонденттердің бестен бір бөлігі технологияның тиімділігі үшін қосылды.

Қазір көптеген ұйымдар қызметкерлерді кеңсеге қайтару процесін бастағанына қарамастан, ІА қызметтерінің жартысынан азы бұл процесті жоспарлауға тікелей қатысты. Олардың тек 37% - тиісті тәуекелдер мен бақылау құралдары бойынша ұсыныстар берді. Тек 16% ғана өзінің аудит жоспарына кеңсеге оралуға дайындығын тексеруді қосты.

Жаңа жүйені енгізу сияқты, кеңсеге оралу жаңа тәуекелдерді ғана емес, сонымен қатар қызметкерлер жұмыс орындарына оралғанға дейін талдануы керек процестерді жақсарту мүмкіндіктерін де қамтиды. Ішкі аудиторлар осы мәселелерді талқылау кезінде қатысуы керек, өйткені олардың тәуекелдерді бағалау және оларды азайту жоспарларын жасау тәжірибесі бар.

Қызметкерлердің кеңсеге оралуын жоспарлауға ішкі аудиторлардың шектеулі қатысуы кейбір ұйымдардың ішкі аудитті бизнес кеңесшісі ретінде емес, тексеру қызметі ретінде қарастыратындығын көрсетуі мүмкін. Осыған қарамастан, ІА қызметтерінің 61% - дан астамы дағдарысқа байланысты бюджетті қысқартуға әлі түскен жоқ, бұл ұйымдардың ағымдағы кезеңде тәуекелдерді басқарудың маңыздылығын нақты түсінетіндігін және бизнес үшін пайдалы әсер тудыратын маңызды қызмет ретінде ішкі аудитке қатынасын көрсетеді.

ІА қызметі бар көптеген ұйымдар түбегейлі өзгереді. Олар бұл қызметке бизнес-тәуекелдерді басқару жөніндегі кеңесші ретінде қарау үшін үнемі өзгеріп, бизнестегі өзгерістерге сәйкес келуі керек. Сауалнама дәл осылай болып жатқанын көрсетеді, өйткені респонденттердің 79% - болашақта олардың операциялық моделінің кем дегенде бір бөлігін өзгерту қажеттілігін және

(немесе) мүмкіндігін көреді. Респонденттердің жартысына жуығы (42%) дағдарыс нәтижесінде технологияларды пайдалану практикасын ауыстыруды жоспарлап отырғанын хабарлады, 28% аудитті және (немесе) оның әдіснамасын орындауға өзінің көзқарасын қайта түсіндірді, ал 27% тәуекелдерді бағалау тәртібін қайта қарады. Төрттен бір бөлігі (26%) өз командасының деректерді талдау, IT және шығармашылық ойлау сияқты салаларда біліктілігін арттыруды жоспарлап отыр. Коронакриздің алдыңғы және қазіргі кезеңдерінде ІА қызметтері бизнес үшін өз пайдасын дәлелдеді.

Дағдарыс жағдайында ішкі аудиторлардың жұмысы басқаша көрінеді, өйткені олар тезірек әрекет етеді және кең дағдыларды қолданады. Коронакризис ішкі аудиттің өзгеруін тездетеді, одан икемді, көреген және технологиялық бизнес-серіктес рөлін алуды талап етеді, ол басшылыққа ұйым ауқымындағы тәуекелдерге стратегиялық көзқарасты ұсынады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің ресми сайты (ҚР ҚМ ІМАК), <https://www.gov.kz/memleket/entities/kvga?lang=kk>
2. 2018 жылғы 19 наурыздағы № 392 ішкі мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүргізу ережесі, <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V1800016689>
3. «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 12 қарашадағы № 392-V Заңы, <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1500000392>
4. Ішкі аудиттің пандемия дағдарысына жауап беруі, <https://kapital.kz/business/90289/otvet-vnutrennego-audita-na-koronakrizis.html>